

NÅGRA MINNEN FRÅN LIVET SOM KUSTARTILLERIST

Vid mönstringen bodde jag i Djursholm och blev som jag önskade placerad på KA 1. Hjälp till detta erhöles av Öv. Willy Kleen som själv hade en son i Kustartilleriet. Efter studentexamen första fredagen i juni månad 1937 gjorde jag min första inryckning på onsdagen. - Det nya livet började. - Denna första del av studentvärnplikten förlöpte väl. Vi lärde oss hälsa och uppträda som det anstår en kustartillerist. Första mötet med skarp ammunition och skjutning med våra 57:or skedde på Korsö. Kadetterna skulle skjuta först och vi skulle sitta på berget bakom och se och höra. Jag måste erkänna att nog small det till bra när första skottet avlossades. Flaggkorpral Svensson vände sig till oss och frågade: "Nå hur många sket på sig?" Som väl var ingen. Efter detta var det vår tur att skjuta. Allt gick efter planerna väl - alla laddare hade fingrarna i behåll. En period tillbringades på Ängsholms fort och avslutades med att skärgårdens sötaste flickor inbjöds till lördagsdans. Månsken, god mat, dans, smek allt som hör ungdomen till. Varje morgon inträffade en annan mycket speciell händelse. Vid morgonuppställningen saknades alltid en person i en grupp. På löjtnantens fråga, - Var är Hummerhjälm? - kom svaret direkt - Han matar kråkan. Vi hade en tam kråka, som fick sin mat varje morgon. Resten av första tjänstgöringsåret förlöpte utan större sensationer, vi muckade i god ordning och påbörjade vår andra tjänstgöring våren 1938.

Utbildningen under andra året blev mycket intressant med eldlednings- och skjutningar som intresserade mig.

Vår konung fyllde 80 år och vi fick vara med om att hylla honom. Det började med att vi fick paradera, då den finske presidenten ombord på Illmarinen passerade genom Oxdjupet. Efter detta träning att marschera 24 man i bredd och att göra alla handgrepp rätt, då vi skulle paradera med våra karbiner.

Dagen kom och vi transporterades till Ladugårdsgärde, där det hela skulle gå av stapeln. Det var enormt pampigt. Jag hade aldrig sett så mycket folk och hästar på en gång. Det 80 åriga Majestätet hjälptes upp på en häst, som i början ej var riktigt med på noterna. Det såg otäckt ut, men monarken klarade ut det hela och företog därefter inspektionen av trupperna lugnt sittande på hästen. Vår festmåltid efter det hela bestod i kaffe med wienerbröd och 3 lösa Broadway cigaretter. Det var då det. -- Jag måste också tala om, att vi fick beröm för vårt sätt att marschera 24 man i bredd, då vi som avslutning defilerade framför majestätet.

Övningarna fortsatte under året och avslutades för min del bl. annat med en seger i avståndsmätning med stereoinstrument. Jag fick, då vi muckade 50:-. Det var mycket pengar på den tiden. Min grad efter värnplikten blev - Flaggkorpral. Denna grad finnes ej numera, men fin var den.

Det var oro i världen och 1939 blev det riktigt allvarligt. Andra Världskriget började den 1 sept. Detta innebar för Sveriges del, "FÖRSTÄRKT FÖRSVARBEREDSKAP", vilken skulle vara utförd till den 3 sept kl 2400. Den 1 sept., då jag var på mitt arbete, dir.- assistent på Gylling & Co. Centrumradio, ringde flaggjunkaren, kompaniadjutanten på 5 komp KA 1 till min mamma och frågade, om hon kunde förmå mig att komma ut fortast möjligt. Han behövde hjälp, då allt folk skulle komma. Mamma ringde mig, och jag gick in till dir. Gylling, som var mycket förstående och gav mig ledigt. Det talades om att inkallelserna inte skulle bli mer än ett par månader. Jag for hem

och gjorde mig i ordning för att fara ut med första Waxholmsbåten på lördag morgon. Jag gjorde så och lördag morgon anmälde jag mig för min flaggjunkare. Jag tror vi var 3 st värnpliktiga, som haft möjlighet komma ut tidigare. Lördag middag och framför allt på kvällen började folk komma. Förläggningen av dessa gick lätt eftersom vi tillsammans med stamunderbefälen ordnat med både sängar och madrasser. Själva försökte vi ju se till att vi fick det så välordnat som möjligt.

Söndagen var nog en mardröm för de ansvariga, Jag tror vi värnpliktiga underbefäl gjorde ett gott jobb och i den mån det gick, försökte vi lätta på stämningen. Det hade under dagen kommit ett flertal tåg från Norrland med personal. Dessa gossar hade åkt hela natten i SJ:s särskilt vid den tiden mycket obekväma tåg,- endast träsoffor. Vissa vagnar hade fått hela inredningen sönderbruten. Det förvånar mig inte att folket behövde något flytande starkt som tröst under den långa resan. Man måste dock konstatera att det mesta gick efter omständigheterna mycket bra och utan större olyckor. Dock minns jag en episod från vårt försök att ordna förläggning för de senast anlända. Flaggjunkarn bad mig ta hand om den sista gruppen, jag tror det var 5 st. mycket trötta, irriterade och mycket storväxta norrlänningar, som jag skulle ta med till hamnen, för att de där skulle fylla sina madrassvar med halm. Våra sista halmbalar låg där. Jag minns att jag blev lite orolig, när jag såg att den sammanhållande ståltråden inte var bruten och jag hade inga verktyg. Jag vill minnas att jag snabbt sa, här har ni halmen och sen gick jag åt sidan. Den störste, ej mest nyktre, men i grunden en av de bäste hoppade upp på balen och tog med handen om trådarna och ryckte till. Det var fantastiskt att se. Allesammans fyllde därefter mer eller mindre sina madrassvar. Vi började promenaden tillbaka till kasernen. Vid backen från matsalen stod några stora träd, där stannade nr. 1 och somnade omgående på sin madrass. Det var bara att låta honom ligga. Då vi kom upp till kasernen och bara hade ett par

trappor kvar stannade och lade sig 2 st. Jag hade 2 st med mig upp, och till dom fanns det plats på golvet i korridoren.

Den första natten i krigets skugga kunde börja. Vi måste vara tacksamma, att läget var så fredligt att vi fick försöka sova några timmar. Jag låg vid fönstret i ett normalt logement, där vi hade tre sängar i höjd för folket. Jag vaknade plötsligt mitt i natten av något mystiskt ljud och tydlig tobakslukt. I en av de översta sängarna hade en äldre man vaknat och tagit fram sin pipa, tänt den och låg och rökte. Han gjorde nog så hemma, men där hade han nog inte nystoppad halmmadrass att ligga på. Efter vad jag sa till honom, tror jag inte han fortsatte med dessa nattliga övningar. Jag minns att den natten även i övrigt stördes av allehanda, åtminstone för mig tidigare obekanta ljud.

Det blev morgon, och efter frukost en uppställning, som faktiskt gick bättre än vad jag trott. Personalen fick uniform och en del även personlig beväpning. Varför jag säger så är att 8 kompanister (vid den tiden även kallade malajer) utrustades med s.k. faskinknivar, en typ av kort sabel. De hade dessutom under sin normala tjänstgöring ej fått någon utbildning med eldhandvapen. Följden blev att jag och flaggkorpralen Nils Erik Baerendtz (sedermera chef på TV och Skansen mm.) fick ta hand om dessa gossar och försöka lära dom skjuta med karbin. Vi var inte utbildade för detta, men alla överlevde. Det gick förvånande bra att utrusta alla, på grund av det enorma arbete som särskilt de stamanställda utförde. Vi vaccinerades också för en massa för oss obekanta sjukdomar. I den kön svimmade också en del krigare bara av att se andra få sprutor och rispas i armen.

Det blev nu tid att försöka krigsorganisera allt folk. Genom vår utrikesminister Slanders beslut organiserades Det. A, ett förband, som skulle föras över till Åland, för att tillsammans med andra från Sverige kommande förband försvara denna del av världen. Kanonbatterier, jag tror 2 st, bildades. Pjäserna var

minst sagt antika,- 8 cm på hjullavetage. Jag blev placerad på ett av dessa batteier som batt. adj. Vår förläggning blev till en början i tält på Värmdösidan. Uppställningar och övningar skedde på kaserngården och chef för Det. A. var Övlt. Wallgren. Som adjutant hade han Lt. Gunnar Sahlin, vilken tidigare varit en av mina chefer under värnpliktsutbildningen. Övlt. Wallgren hade ett för honom speciellt drag. Hans morgonhumör var ej det bästa, förrän han fått göra sitt ordentliga toilettbesök. Han hade också en mycket kraftig och mörk röst, som blev än mörkare, då han blev irriterad. En morgonuppställning, då allt var fel, brummades det mer än vanligt och tillslut hör en del av oss en teatervisning från adj.: "Gå och skit." Svaret kom omgående: "Ja, det skall jag. Löjtnanten tar befälet". Varefter han gjorde vänster om och gick till Mässen.

Förutom den, som man nu förstår mycket bristfälliga utrustning, vi hade, började efter en tid vissa mycket ålderdomliga och bristfälliga fartyg och pråmar anlända. Alla undrade till en början, vad dom skulle användas till, och när det blev klart, att dom var avsedda för transport av oss, då blev vi oroliga. En sak är klar, transport med den materielen hade varit rena katastrofen. Ingen hade kommit fram levande.

Undrens tid var inte helt förbi. Innan någon olycka skett, beslöts att Åland skulle få klara sig självt. Vi och många andra förband fick stanna hemma i Sverige. Det blev liv på kasernen igen och eftersom kriget i Finland tagit fart fanns mycket att lära och öva.

Jag har många gånger på senare år frågat mig, om jag nu 1998 är den ende levande, som kommer ihåg, hur det var 1939 beroende på fredstron och neddragningarna 1925.

Den 17 sept kom den Polska u båten "Sep", den 18 kom "Rys" och den 25 "Zbik", alla tre hade lyckats smita från tyskarna. Båtarna

avväpnades i Stafsnäs och internerades sedan först hos oss och sedan utför Bogesunds slott. För interneringen fordrades bevakning och den kom att bestridas bl. a. av oss, så jag var med om att gå, vad vi kallade "pollackvakt". Under samtalen med personalen ombord visade det sig att de helst talade tyska. Vi trodde att dom inte ville tala detta språk eftersom ju tyskarna anfallit och krossat deras land men så var ej fallet. Orsaken var den, att engelsmännen hade lovat hjälpa dem och inte gjort det, och det var större fel än att ärligt anfälla och förgöra. Kriget blev för oss allt mer verklighet.

Vi hade kommit in i perioden, "en svensk tiger" och vår vaksamhet skärptes. Allt befäl lyssnade på resonemanget bland manskapet och alla hjälptes åt att "lägga pussel".

På ett av kompanierna fanns en, i det civila folkskollärare, som var det mest perfekta i soldatväg man kunde finna. En afton blev han dock ertappad med, att han faktiskt försökte överföra kommunistiska tänkesätt till sina soldatkollegor på logementet. Det visade sig, att han var utbildad till sådan verksamhet också. Han var dock så smart, att han alltid höll sig precis på gränsen för att kunna sändas iväg som säkerhetsrisk. Alla försökte hitta riktiga bevis, men det gick ej. En morgon inträffade dock en händelse, som blev avgörande. Han hade under övning trillat och skadat sitt ena knä, så på morgonen anmälde han sig för sjukskrivning. Hans plutonchef var en snabbtänkt gosse, så han stack iväg och ringde läkaren. Han sa till honom att försöka få honom hemförlovad på grund av knäskadan. Det gick inte, men han blev hemförlovad "PÅ GRUND AV SVITER FRÅN EN TIDIGARE ÅDRAGEN HJÄRNSKAKNING". Läkarna kan när dom vill.

Under hösten började också ett organiserat arbete att ge soldaterna avkoppling. Förströelsedetaljer började uppstå. På KA 1 kom bland andra Harry Brandelius ut och sjöng. Han blev

enormt populär, och när senare även kvinnlig fägring fick komma, steg jublet ännu högre.

I november månad, när jag en morgon skulle intaga mitt morgonmål inträffar en händelse, som fått stor betydelse och varar ännu i denna dag. Jag fick lov sluta med att använda grädde och socker till kaffet. Det hade skett en olycka i köket, då de skulle hälla socker i den stora rostfria förvarings baljan. En hel säck strösocker rann i, och för att kompensera detta, hällde dom i en full 25 literskanna med mjölk. Resultatet blev en fruktansvärt illasmakande dryck. Därför kan jag ännu efter 59 år inte dricka kaffe med dessa godsaker i.

Ett under inträffar under hösten- helt nya rörliga 15 cm pjäser tillfördes regementet. Ett nytt batteri organiseras och jag blev batteriadjutant. Nils Erik Baerendtz, furir Baarsen, yngre bror till kapten Baarsen KA res. och jag kom under många månader att bilda ett mycket väl sammansvetsat gäng.

Vårt batteri blev organiserat, vi fick våra bilar. Jag tror det var 35 lastbilar och förlades till Saltarö Gård på Värmdö. Jag fick en tjänstemotorcykel och lärde mig köra både i skogen och på vägarna. Småtraktorer, lastbilar och buss provade jag också på. Läget var ju sådant, att fanns det ingen för ändamålet speciellt uttagen man tillhands och något måste utföras, då var det bara att någon hoppade in och gjorde vad som behövdes. INGET FICK STOPPA OSS. Det var en härlig inställning, som faktiskt alla var genomsyrade av. Självt fick jag hoppa in som busschaufför Saltarö -Centralen och åter med påskpermittenter. Spännande men det gick. Under någon vecka fick jag hoppa in som sjukvårdare. då den ordinarie var sjuk. Det gick också bra. Alla överlevde.

Baerendtz, Baarsen och jag hade som logement två st. smärre rum i gårdens huvudbyggnad. Jag minns, att vi dekorerade

insidan av dörren till min garderåb med ettiketterna från våra urdruckna systembolagsflaskor. Orsaken var, att viss del av likviden till dåvarande Vin & Spritcentralen skulle gå till byggandet av ett nytt krigsfartyg. VI TILLHÖRDE MARINEN.

Det var mycket snö och kallt vintern 1940 och våra övningar nog så kärva men nödvändiga. Den tidiga våren började komma och med den fick vi sända tillbaka min motorcykel, men batteriet fick 2 st DKW bilar i stället. Typen, som var populär vid den tiden och hade suflett, som kunde fällas ner, och karossen gjord av faner, kallades också spånkorg.

April kom och med den ännu mer ökad krigsrisk. Vår chef kn Bergman var tillfälligt hemma i Norrköping och stf. chefen Lt Carl Magnus Frisk kallades till regementschefen.

När han kom tillbaka, hade han order, att Batteriet skulle göras marschberett och befinna sig vid Älvsjö station vid 11 tiden dagen efter. Hans återkomst var, om jag inte minns fel, på eftermiddagen den 6 april. Det blev inte någon sömn, men vi kom iväg och efter utspisning på stationen kom ett tåg, som vi fick order att lasta med allt vårt pick och pack. Vi hade ju aldrig lastat sådana pjäser och bilarna på tåg, så jag beundrar vårt folk som klarade även detta.

Vi kom iväg- men visste inte vart.- Efter ett antal timmar fick vi reda på att riktningen var mot Göteborg. Vi satt och sov, vilket var både nödvändigt och skönt efter föregående natts arbete. Tidigt på morgonen stannade vi ett litet tag i Alingsås. En SJ man kom och meddelade att enl. rykte skulle tyskarna varit inne över Göteborg. För säkerhets skull lät kaptenen våra gossar, som skulle sköta luftvärnskulsprutorna utrustas och bemanna dem under fortsatta färden. Vi anlände till stationsdelen vid Bergslagsgatan. Solen sken, folk gick till sina arbeten (dom som

inte var inkallade) allt verkade frid och ro. Alla rykten har dock sina ursprung, - en Messersmitt hade kvällen innan gjort en lov in över hamnen och varven, men återvänt efter besöket.

Vi lossade allt och fick sedan poliseskort genom staden ut till Nya Varvet, där Chefen för det blivande KA 4 samt Marinkommandochefen hade sina expeditioner. Efter en stilfull uppställning på Nya Varvet ordnades förläggning av vårt folk. Själv fick jag min expedition samt ett krypin för mig, Baerendtz och Baarsen i källaren under Hagens Kapell. Då jag fick lov att vara med både här och där fick jag en av våra DKW som tjänstebil. Jag minns att den dagen hade vi utbetalning av den s.k. terminslönen. Så när detta var klart hade den normala tiden för middag passerat. Jag visste att Kn Bergman blivit sänd upp efter kusten för att rekognosera. Jag hade därför begärt och fått tillstånd för mig och mina 2 kamrater att fara in till staden.

Vi blev av någon rekommenderade Frimurarlogen för intagande av vår middag. Så efter att ha fått nödiga instruktioner om spårvagnar startade vi. Det gick väl och efter det vi fått en mycket god middag med 2 snapsar och ett glas kaptenlöjtnant till kaffet tog vi spårvagnen hem igen. Vi sov ovaggade och var på uppställningen kl 0800 i oklanderligt skick. Där fick vi reda på att batteriet skulle vara marschfärdigt kl 1100. Jag fick dock order att innan dess ha skaffat, i flera exemplar, sjökort och kartor över hela kusten Göteborg -Strömstad. Ingen kunde tala om för mig var jag kunde få tag i sådana. På militära expeditionerna eller förråden -FANNS INGA.

Det var bara att ta Gud i hågen och sätta sig i sin tjänstebil. Sufletten nedfärd och personligen iförd pistol, gasmask i sin väska samt hjälm. Det var nog en syn för gudarna att se mig puttra in mot staden spanande efter en bokhandel. Jag hittade en, jag tror det var någonstans i närheten av Västra Hamngatan. Jag stannade utanför och klev in i all min prakt. Då jag framställt

mina önsknings fick jag artigt reda på, att just denna morgon hade Regeringen beslagt tagit, och förbjudit all försäljning av kartor och sjökort. Genom ett bestämt uppträdande samt hotfullt visande av pistolen fick jag i alla fall mina sjökort och kartor. När jag var tillbaka på Nya Varvet stod batteriet färdigt för avfärd. Vi fick stor poliskort och riktning mot Kungälv. Vidare order skulle komma. När vi kom till Kungälv fanns på den tiden inga broar utan bara en liten, jag tror det var en lindriven färja, som skulle sköta vår övertransport. Det tog en enorm tid, för vi hade ju kanoner, 35 st lastbilar, personbilar och folk. Den civila befolkningen, som faktiskt fanns, tyckte inte alls om oss.

Våra kokvagnar stod på ett av lastbilsflaken och chefen för köket passade på att ladda dem med både bränsle och innehåll. När vi lämnade Kungälv stannade kökspersonalen vid sina grytor och gjorde mat under gång.

Vi fick reda på att vårt slutmål skulle bli Lysekil. När vi närmade oss staden fick vi en uppgift om att tyskarna landstigit i Lysekil. Ett tåg med underofficersaspiranter från Uddevalla hade tidigare på dagen kommit och när dom fick reda på det här med tyskarna hade dom lämnat tåget och fältmässigt tagit sig fram till Lysekil.

Orsaken till detta rykte var att engelsmännen tidigare på dagen torpederat ett tyskt trupptransportfartyg utanför staden. Lotsbåten gick ut och lyckades rädda 16 man, varav en utan ben. När dom kom till kajen och landsteg, föddes ryktet. När vi kom till stan var det mörklagt och folktomt, men kapten hade ordnat med förläggningar och ett löfte, att vi inte skulle behöva gå i ställning under natten. Han skötte själv förläggningen av allt folket, jag fick hand om underofficerarna och officerarna skulle denna första natt få sova på Stadshotellet vid torget. Även jag skulle få bo där. Då jag aldrig varit i Lysekil tog mitt arbete

rätt lång tid så, när jag kom och anmälde, att mitt uppdrag var utfört, hade samtliga officerare hunnit äta en god smörgås och utrustat sig för strid. Det hade kommit ny order, att vi omgående skulle gå i ställning med batteriet. Kapten tog hand om folket och jag tog hand om mina underofficerare. Officerarna fick ta hand om sig själva.

Vi kom igång, platserna för pjäserna var utsedda av kapten. Alla mätningar påbörjades nu och folk med material skulle köras upp på berget. Vi hade total mörkläggnings, vilket försvårade allt arbete. Från den yttre delen i norra hamnen gick en smal väg upp till toppen av berget. Jag hade min plats vid en stor buske just vid uppfarten och uppe på berget hade jag en gosse placerad. Vi hade telefonförbindelse och jag dirigerade trafiken, eftersom det ju under inga omständigheter kunde förekomma några möten. Allt gick väl under någon timme, men så inträffar en fullt naturlig episod. Framför mig hade jag en lastbil lastad med folk. Jag pratar med föraren, då jag i mörkret ser hur han plötsligt blir alldeles vit i ansiktet. Jag minns hur jag fick tag i armen på honom, sa till honom "hoppa ner och in i busken med Dig". Han gjorde så. Och väl var det, för allt vad han hade innombords kom upp och ut med expressfart. Ja, vad gör man i en sådan situation? Jag frågade direkt, om någon av gossarna på flaket kunde köra bilen. En gosse var villig, och på min fråga varför han trodde sig kunna, fick jag till svar. "Jag är ambulansförare i Östersund". Kvalifikationer nog. Han fick jobbet.

Batteriet blev klart och vi låg i full stridsberedskap. Jag kan inte komma ihåg, hur länge denna första höga beredskap varade, men dagen efter kom plötsligt en order om sänkt stridberedskap. Jag tror det var omkr. 3 tiden på eftermiddagen. Den personal, som då inte behövdes för spanings, bevaknings och begränsad skjutning fick bege sig till sängar och liknande. Själva hade jag tillsammans med kapten

under denna första dag annekterat det gamla och tomma Grand Hotel, som låg vid Södra hamnen. Våra kockar skulle få disponera hotellets gamla men fullt användbara kök. Matsalen skulle vi göra i ordning för vårt folk. En trappa upp skulle vi ordna förläggning åt våra officerare samt överst i huset förläggning av den personal, som hade sin tjänst därstädes. Det viktigaste för mig var dock att ordna med expedition för kapten och mig. Hotellet hade en stor lång balkong mot Södra hamnen ovanför den gamla huvudentren. Innanför denna fanns ett mindre och ett större rum. Dessa två blev expeditionerna. Vem som disponerade vilket, får läsaren själv lista ut.

Innan dessa arbeten sattes igång, var det nödvändigt att se till att vi själva och vårt folk snabbast och på mest effektiva sätt fick återhämta krafter och vitalitet. Baerendtz, Baarsen och jag beslöt oss för att gå till Tärnan, stadens sk. systemrestaurant för att därstädes intaga en riktig måltid. Läget verkade ju vara så allvarligt, att det kanske var sista "riktiga" måltiden. Det blev det normala med smör, ost och sill, varmrätt och kaffe. Till detta 2 snapsar, öl och till kaffet kaptenlöjtnant. Den lilla restauranten fylldes snart av kustartillerister. Vid ett bord satt kapten och han hade sin lilla hund med som sällskap. Eftersom vi verkligen behövde sömn började det kännas i ögonen. Vi avslutade dagens övningar med att uppsöka våra sängar, som ännu så länge var spridda till olika fastigheter i staden.

Jag skulle bo i ett mycket litet rum innanför kaptens, så jag hade att gå genom hans för att komma in i mitt. Eftersom jag kom först, störde jag inte. Rummet var nog det minsta jag sett med en engelsk järnsäng, ett litet nattduksbord med lampa samt en stol. Jag somnade omedelbart och stördes på intet sätt, när kapten och den lille hunden kom hem och lade sig. Jag tror jag somnade omkr kl 8 den kvällen. Omkring midnatt vaknade jag till av, att jag hörde en ringsignal. Jag visste inte var jag befann mig, jag försökte komma ur sängen, det gick inte,

där var en vägg (då jag senast låg i en säng hade jag väggen på höger sida och här hade jag den på vänstersida). Jag hörde ringsignalerna, vred in mig i lakanen, jag trodde jag var tillfångatagen av tyskarna och inspärrad i en trång cell. Plötsligt far jag med en duns ned i golvet och vaknar så att jag vet var jag är. Telefonen ringer, men varför svarar inte kapten, telefonen står ju vid hans fotända av sängen. Jag kommer loss från lakan och upptäcker att jag, när jag trillade även slagit ikull nattuksbordet. Jag kom upp och öppnade dörren till kaptens rum. Då kom den lille hunden ilsken. Han skulle försvara sin husse. Efter övertalning kunde jag komma till telefonen. Kapten fortsatte att sova. Jag fattade luren och hotellets ägarinna, som satt i växeln meddelade, att det var statligt personilsamtal till kapten Bergman från Befälhavande Amiralen Väst kustens Marindistrikt. Hur skulle jag få liv i kapten utan att hunden och jag skulle bli ovänner? Efter mycket skrikande från min sida kom han upp, sur som bara den. Han tog telefonen, svarade och slutade med; Skall Ske Amiral.

Ordern var FULL STRIDSBEREDSKAP.

Vi började omedelbart klä på oss, men för detta behövde vi ljus så vi tände lamporna. Själva mörkläggningsen hade utförts av hotellets personal. När jag var färdig i full krigsmundering, hördes klampande steg i trappan upp till oss. Dörren rycks upp och in kommer en av stadens poliser, som hade upptäckt en strimma ljus i ett av våra fönster.- Han beordrade oss att omedelbart släcka allt ljus.- Han hade ingen förståelse för att vårt förehavande var viktigare samt att kapten Bergman nu var HÖGSTE CHEF I LYSEKIL. DET VAR KRIGSTILLSTÅND. Han fick reda på det senare.

Kapten for runt och larmade folket, jag underofficerarna. De övriga officerarna lamades genom försorg av hotellet. Vi blev stridsberedda och det blev morgon igen. Då satte vi igång med att ordna för "inre tjänsten". Grand Hotel blev öppnat och

normalt arbete började kunna startas. I anslutning till matsalen fanns en stor altan som vette mot parken.

Där ordnade vi på kvällarna kaffeservering och dyl. Det blev vårt marketenteri. Den tidigare nämnde kamraten till mig furiren Baarsen hade en mycket specell begåvning. Han kunde inga noter men spela piano på gehör: DET KUNDE HAN. Vi hittade ett piano inom hotellet, så det blev konserter så ofta han orkade och vackra kvällar flyttade vi ut pianot på altanen. Då samlades den civila befolkningen utanför och njöt tillsammans med oss.

På valborgsmässoaftonen hade vi ordnat med dans i vår matsal och orkestern hade vi knåpat ihop själva. Jag spelade på ett lånat batteri. Allt gick städat till, men en halkolycka med en av våra gossar gjorde, att jag fick ta min tjänstebil och köra honom till sjukhuset för att bli ihopsydd. Det kändes något överkligt att köra i den helt mörklagda staden med den mörklagda bilen. Jag vill minnas att den ljusöppning man fick ha på bilens strålkastare var 15 * 50 mm. Det blir inte så mycket ljus för ambulanskörning. Allt gick väl och jag tror gossen var i tjänst efter ett par dagar igen.

Den manliga befolkningen i Lysekil var genom någon underlig gammal förordning inmönstrade till förband i norrland. Detta gjorde, att jag kom fram till att varje kustartillerist hade minst 5 st flickor, varje flottist 4 st, varje infanterist 3 st och ändock hade de kvarvarande civila ca 2 st att välja bland. Vad får man inte fram med statistik? På grund av den blomstrande konservindustrien fanns ett överskott av flickor. Det var tider det.

Jag nämnde om tyskarna, när vi kom till staden. Dom blev internerade i en äldre stor villa. När man passerade denna vid 8 tiden på morgonen, fick man verkligen se "kraft durch freude".

En av dem var befälhavare och hade gymnastik med dom andra ute i trädgården. Dessutom sjöng dom för allt dom var värda.

När allt blev organiserat hade vi en väldig massa folk. Vi hade personal från Flottan, Sjövärnsskåren och Infanteriet.

Vi började se ljusglimtar från ett ställe på Skaftölandet, och plötsligt en kväll såg vi, hur det kom signaler utifrån havet. Det blev samarbete med polisen och en morgon, när torghandeln hade börjat, fick två till synes civila och oklanderliga medborgare följa polisen för vidare transport till Göteborg. Signalerna upphörde.

Normalt en gång i veckan satte jag mig i min DKW fullt stridsutrustad och for till ett av konditorierna i Ljungskile. Där mötte jag en lika utrustad flottist från Marindistriktet. Vi hade båda handlingar, som skulle levereras och mottagas. Kungl. Postverket ansågs ej säkert nog. Jag har efteråt tänkt på, att egentligen skulle man nog varit 2 personer. Något skulle ju kunnat inträffa även under körningarna till och från. Allt gick väl och våra hemliga resor blev som en trevlig utflykt.

Sommaren hade kommit, och Lysekil var under sommaren sedan gammalt en av de orter dit de, mest äldre personer, som hade möjlighet sökte sig till. Så även detta år. Med detta öppnades badrestauranten med tillhörande Societetshus. Detta och kajen i södra hamnen var platsen för sommarens dansövningar. För att komma in på Societetshuset fick man antingen betala eller först äta middag på badrestauranten. Jag fick av någon anledning god kontakt med krögaren, som funnit att Bearendtz, Baarsen och jag voro mycket goda dragplåster för de dansanta yngre damerna, som fanns i staden. Detta gjorde, att vi utrustades med frikort för hela sommaren. Våra danskvällar kostade oss i regel endast en Gin och Tonic, samt tvätt av våra privata vita uniformskavajer. Det var mycket varmt under dessa dansaftnar.

Sverige hade som alla vet även under dessa år en viss handel med utlandet och det var en av orsakerna till att vi hade medlemmar ur sjövärnsskåren hos oss. Där lärde jag känna dåvarande fänriken Enar Lundström med fru och skall noteras att denna bekantskap ännu står sig. Nu är 1998 07 06. Enar är sedan några år ensam, men vi talas vid i telefon varje dag. Han är snart 93 år.

Under denna sommar talades det i Stockholm och ev. även andra orter om att kurser skulle ordnas så att flaggkorpraler och andra lämpliga vid KA skulle kunna antagas som reservkadetter. Vi visste intet om detta, men jag hade en pigg och vaken moder som tyckte, att en sådan utveckling skulle vara lämplig för sonen. Utan min vetskap tog hon kontakt med och besökte kaptenen Henrik Lange på Kustartilleriinspektionen. De kom överens om, att jag skulle anmälas. Så blev det också. Henrik Lange har dessutom efter den tiden alltid varit en verklig god vän och chef för mig.

Sommaren gick med en blandning av allvarligt beredskapsarbete och lämpliga sommarnöjen, sådana som flickor, bad, segling, tennis m.m. Det skall märkas att personalen till vårt batteri var från KA 1, med andra ord inga västkustbor. Jag tror sommaren trots allvaret bakom blev en upplevelse av det bättre slaget för de flesta. Jag tror mig dessutom komma ihåg att 10 eller 12 st återvände till Lysekil och där befintliga töser.

Plötsligt en dag i början av september kom order om uppbrott. Dagen vi skulle lämna Lysekil började med en uppställning av allt folk på en öppen plats bakom hotellet. Där avtackades vi av stadens styrande personer och när detta var färdigt hördes kraftigt flygljud. Tyskarna flög in för att kontrollera att vi tagit bort våra kanoner både för sjö-och luftmål. De måste ha vetat mycket om oss.

Nu fick vi order att gå i ställning i trakten av Trollhättan, Vi skulle deltaga i en stor krigsövning, som gick från Norska gränsen ner mot Göteborg. Det blev intressant för oss att plötsligt bli landfrontsartilleri. Det blev tältförläggning i skogen och våra kockar ordnade så, att folket fick passera förbi sidolemmen till en av deras lastbilar. På lemmen lades bröd, smör och dyl. Bakom stod kökspersonalen och fyllde kokkärlden med övrig fast och flytande föda. Vi fick inspektion just vid tiden för utspisning, och bland de inspekterande befann sig vår dåvarande kronprins. Han var som alltid mycket intresserad och noga med att följa upp allt som hände. Så även nu. Han stod ej still och tittade utan klev fram till pojarna, som skulle få sin mat, tittade på det hela och frågade kökspersonalen. "Har ni riktigt smör här?" Svaret kom. "Det har vi alltid". - Jag vet, att vi i marinen hade något högre summa för matkostnaden per man. - Det fylldes något brunt rinnande i kokärlslocket hos näste man och då kom följande fråga. "Vad är det för soppa ni får där?" Det var en äkta söderkis, som fick frågan, och svaret kom rappt. "Det är ju fika vet ja." En storskrattande kronprins lämnade utspisningsstället. Totalt blev det en mycket lyckad inspektion.

Denna övning tog slut och till mig kom order att bege mig till Stockholm för inställelse på Sjökrigsskolan. Det var den gamla på Skeppsholmen. Det känns bra att ha fått uppleva livet på den gamla skolan. Det fanns också en ytterligare fördel, vi fick bo hemma. Souschef var den legendariske Majoren Hans Augustinus Hilder, som verkligen tog hand om oss. Väldigt noga var han med att vi inte slarvade med gevärsskjutningarna på Kaknäsbanan varje söndagsmorgon. Om någon eller några slarvat med detta blev det stort rabalder vid våra uppställningar i ordersalen. Han hade ett härligt uttryck, "Om ni inte sköter det här, kommer jag omedelbart att tära av den tuka lemmen". Det var en härlig man och god utbildare. Jag fick mer att göra med honom senare i Göteborg. Dessa söndagsövningar blev man inte fri från, förrän

man tagit guldmärket . Jag fick mitt rätt snart. Det var verkligen en intressant period på skolan särskilt då i dessa anrika lokaler och med den atmosfär, som fanns där. På våren blev vi flaggkadetter och distribuerades ut över landet.

Jag fick order inställa mig i Karlskrona för vidare transport till det nya batteriet i Ystad. Då jag kom dit, rådde en otrolig aktivitet. Överallt byggdes värn av betong framförallt efter hela kustremsan. Det var PER ALBIN LINJEN, som blev till. Dessa befästningar bemannades av personal från lokalförsvarsförbanden. I några av dem även en 8 cm kanon modell Ä. En svårighet fanns i det dagliga livet, det var språket. Följande episod är också värd att minnas. Jag var flaggkadett , mycket guld på ärmarna. - Vi fick besök av chefen för försvarsområdet Överstelöjtnant Gyllengahm med adjutant, vilken var ryttmästare. Vår chef var löjtnant men inte hemma just då, utan det var jag, som tog emot. Jag hade så mycket guld, så jag kunde nog vara löjtnant ansåg överstelöjtnanten och tilltalade mig sålunda på detta sätt. Ryttmästaren ansåg mig för ung och kallade mig fänrik, och jag som inte kunde så mycket, kallade honom för kapten. Det var inte mycket, som var rätt, men vi blev goda vänner i alla fall. Med Överstelöjtnanten bl. a. genom att vi badade bastu på onsdagmiddagarna tillsammans. Han var en fin man. Han hade varit adjutant hos kungen.

En dag inträffar en händelse, som ett stadsbarn, som jag aldrig ens hört talas om. Vår förläggning låg inte långt från Källesjö Gård, ägare Godsägare Eggertsen, och där inträffade följande episod. Tjuren var engagerad för att göra sin tjänst med någon av gårdens kvigor, då en av dem blir direkt tokig. Hon sliter sig, slår ikull skötaren och rusar iväg, över vägar, genom staket in i en stor skog. Gårdens personal kunde inte hänga med. Efter någon timme kom skötaren springande till mig och bad om hjälp. Kvigan hade rusat iväg och hittat en gård, som var inbyggd med

plank, som förband boningshuset med ladugården. Där hade hon rusat in och folket hade stängt porten, så vi visste var hon var. För gammelfar på gården höll det på att gå illa. Han var ute på gården, men hann in fast han tappade sin ena träsko. Jag vet inte vilket som var värst, förlusten av träskon eller närheten att bli stängad.

En situation lik denna hade vi aldrig ens hört talas om och kunde därför inte gå till något reglemente för att finna stöd för beslut om, vad som skulle göras. Jag fick tag i ett av mina underbefäl, som var duktig skytt, så han hämtade sitt gevär och jag tog min pistol, varefter vi följde med skötaren. Då vi kom fram gick vi in i bostadshuset, varifrån vi kunde både se och höra, hur kvigan gick runt och stängades mot väggarna. Den gamle mannen var minst sagt upprörd och önskade livet ur "kräket" fortast möjligt. Vi ringde till slakteriet, som skickade en bil, och dom sa också, att om det var nödvändigt fick vi döda kvigan. Det visade sig nödvändigt att avliva henne fortast möjligt, eftersom hon upptäckt den lilla trappa som gick från gårdsplanen till boningshuset. Hon var uppe och stängades med dörren till köket.

Vi laddade våra vapen och öppnade dörren och av någon anledning tog jag tag i korpralens skärp med vänstra handen och i dörrhandtaget med den högra. Väl var detta, för fortare än någon kunnat ana, var hon framme vid trappan för att klämma till oss. Jag ryckte in min korpral och fick igen dörren precis, innan hon kom upp för trappan och klämde hornen i dörren. Det var en ordentlig smäll. Vi fick lov att agera mycket snabbare. Vi startade igen, då hon befann sig vid motsatta väggen. Hon fick syn på oss och stannade upp för någon sekund med huvudet mot oss. Han sköt ett skott och kvigan stod helt stilla, så jag var också beredd skjuta, då hon med en duns föll i backen. Gammelfar rusade ut svärande över kreaturet men för att få

tag i sin träska. Han lyckades, och slaktpersonalen kom och gjorde sitt. Vi blev populära för lång tid framöver.

Nöjena i Ystad denna gången bestod egentligen i att besöka hotell Continental på onsdag och lördagkvällar. Den ledande på dansgolvet och hos flickorna var den legendariske flyggreven Douglas Hamilton. Jag glömmer aldrig, hur han med elegans satt och lät den fina guldkedja, som satt fast i hans cigaretttui falla ner på etuiet. Flickorna i hans hov satt som förhäxade.- Det fanns flickor över för oss mer vanliga också.

Vi fick ändra våra uniformer och blev fänrikar. Inte alls så grant längre, men mera praktiskt. I övrigt skedde det inga större sensationer i Ystad denna gången mer än en order från Karlskrona, att jag en dag i slutet av Juni skulle inställa mig i Karlskrona.- Tyskarna hade gått ihop med finnarna och inledde den 22 juni fälttåget mot Sovietunionen-. Vad kunde det bli av detta?

Jag reste från Ystad med ångtåget till Eslöv, och här hemma var allt lugnt och fridfullt, som vanligt, för plötsligt stannar tåget vid en vägövergång. När man tittar ut får man se orsaken, och det var att en äldre dam med en välfylld äggkorg skulle med tåget. Tågmästaren hjälpte henne ombord och vi fortsatte. Till slut kom jag till Karlskrona, där jag fick order avresa med ett extrainsatt trupptåg. Då vi samlades vid tåget, började rykten komma om att målet var Härnösand. Vi tuffade iväg och någon gång vid middagstid stannade tåget, för att vi skulle utspisas. Jag tror det var Hallsberg. Där var en enormt stor mängd tåg, och människor och just när vi hade stannat, kommer ett mycket långt tåg in på spåret på andra sidan av vår perrong.

Från detta tåg kom tyska officerare och manskap. Det var lärorikt och i viss mån skrämmande att se med vilken precision dom rörde sig på perrongen. Dom skulle också utspisas, men som

väl var ifrågasattes inte vår förtursrätt. Tyskarna transiterades från Norge till Finland just dessa dagar, så det var en enorm trafik på våra järnvägar. Efter maten for vi vidare mot vårt mål Härnösand, dit vi anlände på eftermiddagen.

Vi fick middag på några olika ställen i staden. Min grupp hade tur,- vi fick äta på Stadshotellet. Kustartilleriets anläggningar i staden var långt ifrån färdiga vid den här tiden. Efter detta, jag tror det var vid 8 tiden på kvällen, samlades vi på kajen. Jag och mitt folk kom på en båt, som jag tror hette Angur. Vi blev transporterade till en ö, som hette Vägnö. På Vägnöudd fanns ett nyuppsatt batteri, som vi skulle bemanna och vi var väl där vid 10 tiden på kvällen. Det var sommar, varmt och ljust dygnet runt, så efter det att alla för stunden nödvändiga arbeten klarats av och man trodde att alla skulle rusa till sina sängar, då fann jag dem sittande på backen utanför baracken. Då min personal till 99% bestod av folk från Blekinge, Småland och Öland satt dom och skrev brev till sina anhöriga. Då det dessutom visade sig, att ingen tidigare varit så högt upp i landet, blev ju midnattssol ljust en verklig nyhet. Jag hade bland min personal 1 man från trakten av Sunsvall och en korpral från Övertorneå. Den senare har jag besökt ett antal gånger efter kriget och fått lära mycket om befolkningen vid gränsen till Finland.

Jag har tidigare ifrågasatt, om jag är den ende i vårt land, som kommer ihåg vilka bekymmer 1925 års försvarsbeslut kom att bli för oss, som kom ut under de första krigsåren. Jag bävar för, hur det kan komma att bli här, nästa gång det smäller.

Vi fick inspektion av Inspektören för Kustartilleriet Generalmajoren J.H. Åström. Jag hade avlämnat till Generalen och han började med att gå fram till gossarna, då han plötsligt stannar framför en av furirerna och säger: "Är det inte (och så säger han både nummer och namn) Vi sågs senast 1925 där och

där. Hur är det nu?" Då alla mina underbefäl förutom nyss nämnde Övertårneåbo voro före detta stamanställda från Karlskrona, hade han många att prata med, och de flesta kunde han både nummer och namn på. Det var en upplevelse för mig att få träffa den mannen på detta sätt, han hade personminne.

Tiden gick och vi övade och vaktade, men vi fick inte skjuta med våra pjäser. Vi fick istället vara med, när vi hade skjutningar med spärrens huvudbatteri. Dit kom också en dag dåvarande löjtnanten K-G Kahnlund med en mystisk typ av stor skåpbil. Vid skjutningen visade det sig, att innehållet var första början till en radarstation. Mycket lyckad skjutning.

En dag i början av vår vistelse hade jag ett ärende till staden och när jag skulle återvända med vår turbåt och kom upp till officershytten, finner jag en marinläkare, som av, som det senare visar sig, ren trötthet ligger och sover på en av sofforna. Det var en person, som kom att bli en av mina bästa vänner och senare i Göteborg även min och min familjs livmedikus. Hans placeringsplats blev Hemsö och läkare för alla förbanden. Hans namn var Bengt Erik Nystedt. Orsaken till att han var så trött, när han kom var, att innan han lämnade skåne, var med om en avskedsföreställning av spexet Uarda, där han hade en huvudroll. HAN VAR STORSÅNGARE och blev som sådan senare mycket anlitad både i kyrkliga och profana sammanhang.

Vi hade en Härnösandsbo Lt, Erland Huldt som chef på Vägnöbatteriet och därmed också min närmaste chef. Han, och under permissioner även hans förtjusande hustru, försökte lära oss så mycket som möjligt om bl. a. speciella norrländska specialiteter. Dom hade en liten sommarstuga på en udde inte långt från vår anläggning och inbjöd mig och 3 andra av oss yngre sydländska officerare till surströmmingsafton. Då vi kom dit, fick vi reda på att han för vår skull inköpt en typ surströmming i någon slags olja, detta för att göra det lättare för oss, när vi

skulle lära oss att äta den. Den typen var inte så stark i smaken som den vanliga.

Övningen började med att han tog en burk och satte på en stubbe utanför huset. Vi stod på några meters håll då han satte konservöppnaren i plåten. Vi hörde ett pysande och en av kamraterna, som tydligen stod i den svaga vindriktningen, gjorde ett rusande och hamnade bakom en stor tall. Nåväl den värsta doften hade försvunnit och vi hade bänkat oss på den öppna verandan för nästa lektion. Vi fick lära oss hur man rensar och äter mandelpotatis och tunnbröd till. Snaps och öl kunde vi klara sedan tidigare. Jag tror jag åt 4 stycken strömmingar och det smakade inte alls illa. En av kamraterna glömde rensa dem, men han överlevde det också. Vi mådde faktiskt riktigt bra och hade verkligt trevligt och dessutom var det en sådan där ljum och god sommarkväll. När vi tittade ut över vattnet, fann vi att två roddbåtar med folk låg stilla ca 100 m från land. Vi frågade Erland, varför dom gjorde så och fick till svar: "Dom sitter och njuter av doften,"

Spärrchefen var mycket intresserad av segling och sådana tävlingar och understödde detta på allt sätt. Jag fick därför låna en liten segelbåt för att kunna delta i segelsällskapets segeltävling runt Hemsö. Tävlingen var på en lördag och skulle avslutas med surströmming och dans på sällskapets klubbhus, som låg alldeles utanför vårt område. Vi kom i mål, jag tror med resultat någonstans i mitten, och jag begav mig till klubbhuset. Stämningen var hög och allt verkade toppen och vi väntade på surströmmingen.- Den kom.- Den var av den vanliga typen, och jag fann, att det inte alls var lika lätt för mig att äta den, som det var hos Erland. Jag vet att jag klämde ner 1 st., men sedan kände jag av den under en hel vecka efteråt.

Hösten kom, beredskapen minskade och personal skickades tillbaka, men jag fick stanna och ha hand om viss utbildning och vara chef för bevakningspersonalen på våra ö. Det skall villigt

erkännas att det i början kändes konstigt, när snön och kylan började komma i oktober samt att dagarna blev så fantastiskt korta. Morgonuppställning i elbelysning, dagsljus ett par timmar mitt på dagen framför allt i november och december verkligt kraftigt mörker igen. Utetemperaturen var också låg. Jag minns att det normala i mitt sovrum var, att trots att vi på kvällen eldade i täljstenskaminen till ren bastutemperatur, så var vattnet fruset i handfatet på morgonen. Livet var både härdande och sunt.

Under höstmånaderna deltog både dr. Nystedt och jag i tillkomsten och utförandet av ett flertal underhållningsaftnar på Folkets Park. Garnisonens personal tycktes verkligen gilla det vi gjorde och man vet ju också, att det senare centralt bildades förströelsedetaljer inom hela krigsmakten. I december arbetade vi på en stor fest, som vi avsåg ha under julen, men då kom en order, att jag den 21 december skulle lämna Härnösand och inställa mig i Karlskrona. Det ändrades i sista stund, så att jag fick vara hos mina föräldrar i Djursholm under både jul och nyår. Jag skulle anmäla mig i Karlskrona den 2 januari.

Detta skedde, men då jag av någon anledning inte hade blivit krigsplacerad, ombads jag återkomma dagen efter trettondag jul. Jag hade tur att få besöka en släkting, som bodde i Kristianstad. Efter ett par härliga dagar där återvände jag till KA 2. Turen var fortfarande med mig. Inget var klart varför jag anhöll att bli sänd till Göteborg och det uppväxande KA 4. Det blev så, och den 8 januari anlände jag till Göteborg, där jag skulle anmäla mig för överste Kolmodin den 9 januari. Så skedde och jag fick order anmäla mig på en ö, som hette Galtö. Proviantbåten dit avgick efter ca 2 tim, men jag fick hjälp att komma ombord med min packning, så allt var helt i sin ordning.

Vädret denna min första dag i Göteborg var rent fantastiskt. Solsken, nästan vindstill, ca 5 gr kallt och en enormt fin sikt.

Båten var en äldre, mindre skärgårdsbåt och skepparen civilanställd. Då jag var ende passagerare, fick jag komma till honom på bryggan. Routen denna morgon var Donsö, Stysö, Känsö, Stårholmen och Galtö. För min del blev det en oförglömlig resa. Dessa vyer jag fick se, och sedan få allt förklarat av en person som verkligen tyckte om att få visa vad skärgården hade att bjuda. Jag erkänner att den resan var den direkta orsaken till att jag ville försöka bli Göteborgare på riktigt. SÅ HAR DET OCKSÅ BLIVIT.

Jag anmälde mig för chefen, som då var löjtnanten Åke Högman. Det rådde en febril verksamhet på ön, eftersom ju ingenting var riktigt klart ännu. Eldröret till en av pjäserna var ännu ej på plats, varför detta blev en av mina första uppgifter, att med mänskliga krafter släpa fram det över berget och få in det i sitt lavettage. Det bör nämnas, att alla pjäserna under föregående vinter släpades på isen från O 11 Fort till Galtö. Det var vintrar på den tiden. Bland personalen på ön måste nämnas Flj. Öström. Han var uppbörds mannen och därmed en mycket viktig person, Han hade dessutom ett uttryck: "Susa på Din djävul" vilket renderade honom smeknamnet SUSA. Han ville ingen något ont men det skulle gå exakt som han ville.

På batteriet, som jag tillhörde, skulle vi vara 3 officerare. Lt Henrik Warfvinge skulle vara batterichef, men han hade inte kommit från Karlskrona ännu, jag var eldledningschef. Vi gjorde så gott vi kunde för att få allt färdigt och stridsberett, och det är roligt att nu så långt efteråt kunna konstatera, att ALLA var besjälade av samma inställning. Jag nämnde om vädret när jag kom, och ändringen som kom de närmaste dagarna var, att kylan ökade. Efter ca en vecka hade vi plötsligt is ända ut till Vinga. Isbrytaren 2 bröt ränna för våra transporter och för de få fiskebåtar, som vågade sig ut. Lite längre fram blev det mycket lättare att gå över isen till Saltholmen, än att åka med proviantbåten när vi skulle ha permission. På grund av rådande

krigsläge hade vi permission endast var tredje vecka. Det var många gånger mycket kärft för många av de inkallade.

Från mässen till uppställningsplatsen hade vi ungefär 3 min promenad och från den längst bort belägna baracken ca 8 min. Kylan hade fortsatt och ökat så, att en morgon fick vi en massa förfryssta gossar från den bortesta baracken. Det blev totalt morgontvätt- och rakningsförbud. Kylan var så stark, att när jag skulle avlämna mitt folk denna morgon och kommenderar "giv akt", gör helt om och lämnar av till chefen och gör helt om för att kommendera manöver, som det hette på den tiden, då får jag peka på 10 man av 20 och ge order till dem att gå till sjukvårdaren. Mina män bodde i en barack intill uppställningsplatsen och tiden för uppställningen var nog för att ge frusna öron och kinder. Temperaturen höll sig omkr 30-35 minusgrader under en hel vecka. Denna temperatur var, med tanke på vår höga relativa luftfuktighet, mycket besvärande och gjorde att det fick eldas ordentligt både i barackerna och på mässen.

Vid uppställningen i slutet av den veckan ser vi plötsligt kraftig rök från baracken längst bort. DET BLEV BRANDLARM. Lt Warfvinge, som kommit några dagar tidigare fick tag i några mannar och den branspruta som fanns på batteriet. Dom släpade den till viken nedanför baracken och försökte finna vatten under isen, men där var bottenfruset. Dom fick flytta mer utåt och jag tror det lyckades vid 3 dje försöket. Det brann och våra gubbar sprutade för allt dom var värda. Dom, som sprutade, fick lov att ha sina pälsar på sig för skydd mot värmen på insidan och mot kylan på utsidan. Ryggarna blev helt täckta av is. Nåväl baracken brann ned, ingen skadades, men ingenting kunde räddas. Flaggjukarens förråd där var mycket värdefullt och ingen hade väl kunnat tro att så många värnpliktiga skulle ha sina guldklockor med ut i fält liggande i skåpen. Så var det dock.

Livet och kriget gick emellertid vidare. Kampen om brödfödan blev ibland lite besvärande. Det var inte brist på mat, utan svårigheterna att få den till våra respektive kök i någorlunda rätt tid och och gott skick. Det blev värre och värre för varje dag, proviantbåten utbyttes mot bil som satte av maten på andra sidan ön, där vårt folk fick hämta den. Medan den stod där och sedan transporterades på släde frös vissa saker som inte borde frysas. Sålunda kunde de flesta flaskorna i en ölback vara sönderfrusna när de anlände till mässen och djupfrusna ägg med frusen mjölk tillhörde inte delikatesserna.

Livet gick emellertid vidare och för att minska avståndet till Warfvinges och min stridsplats föddes tanken att vi skulle bygga oss en egen liten mäss närmare densamma. Vi började hamstra spillvirke från andra arbeten, och vi talade med våra egna "gossar", för bland dem fanns verkligen duktiga hantverkare av olika slag. Så, plötsligt en dag startade vi byggandet av Patricia 2. Patricia 1 var flaggjunkar Öströms "lyxiga" bostad.- Patricia var ett på den tiden, av marinen ombyggt, och i många personers ögon alltför lyxutrustat fartyg. Tidningarna skrev spaltmetrar därom och detta blev orsaken till namnen på våra "lyxbostäder". Det finaste hos flaggjunkaren var hans öppna spis. Vår blev större men inte putsad och dekorerad, men vi kunde från våra fönster se ut mot havet så i det fallet ledde vi. Dessutom hade vi vårt "utedass" i direkt anslutning till vår bostad,

En av de tyska minor flaggjunkaren hade "sprängt" hade inte exploderat, och sprängämnet som såg ut som stora blåaktiga ostbitar, hade bärgats och staplats under en av barackerna. Warfvinge hade upptäckt materialet och vi började resonera om hur säkert det var. Vi kom fram till att vi borde nog undersöka detta lite närmare. En dag tog vi därför en bit och bar ner till en slät berghäll, någon meter från smedjan. Där lånade vi en yxa med vilken vi högg biten i mindre stycken. Det gick bra men

vapensmeden som först varit mycket intresserad, så att han skulle gå till markan för att ta en fika. Det blev märkbart tomt på folk överhuvudtaget runt om oss. Vi tog nu en mindre slägga och slog på en av de mindre bitarna. Den gick snällt sönder, utan några som helst protester. Smulorna låg på berget och väntade på vårt nästa försök. Henrik sa då att vi måste ju kolla hur det tål värme, så det blev bara att hitta en blåslampa. Det gick bra, den sattes igång och lågan riktades mot sprängämnet. Det enda som hände var att det smälte och började koka. - Det var ett säkert sprängämne.

Vi resonerade om vad vi skulle fortsätta med för slag av test, då flaggjunkarn passerade förbi och sade: spräng på riktigt. Vi började med att borra ett hål för en tändhatt i ett mindre sprängämnesstycke. Vi avterade en tändhatt med stubintråd och vandrade bort till en bergsskrev, där vi tände på och slängde ut den. Det enda som hände var att tändhatten exploderade. Inget hände med sprängämnet. Vi letade då reda på en tom "karbidburk", och gjorde ett hål i locket för stubintråden, som avterades med tändhatt och trotylstav. Burken fyllde vi med sprängämnet och i mitten placerade vi trotylstaven. Stubintråden drog vi genom locket, som vi satte på, och för säkerhets skull tätade vi hålet med konsistensfett.

Vi bestämde nu att viken nedanför vårt Patricia 2 var en lämplig sprängplats. Vi räknade också med att våra fönster skulle klara sig för tryckvågen.

Vi bar upp vår burk till bergskammen, tände stubinen och lät burken rulla ner mot vattnet. Vi tyckte det dröjde, och började bli lite oroliga att något gått snett:- DÅ SMALL DET. Jag erkänner gärna, att den smällen och det vattenuppkastet var det mest imponerande jag sett. Av smällen förstod kökspersonalen, att något måste ha hänt, så dom bärgade fisk i stora mängder. - Nu gällde det för oss att konstatera om våra beräkningar hållit,

Vårt Patricia 2 stod kvar med hela rutor. Vi gick ner till uppställningsplatsen och husen där voro helt oskadda men borta på offmässen hade det tydligen skakat ordentligt. Inne i mitt ordinarie rum hade tandborstglaset hoppat ner från spegelhyllan men inte gått sönder. Det visade sig liknande fenomen också i de andra rummen men värst var det nog i köket. Det viktigaste var dock att inget gott sönder. Allt var lugnt, också flaggjunkaren var nöjd med oss. Efter ca 2 tim. blev det dock en annan ton. Flaggen kom rusande efter Warfvinge och skällde och skrek över vad vi gjort. Han hade fått skäll per telefon av sin kollega på Älvsborgs ön. Där hade tryckvågen stuckigt ner på borggården och sprängt ett stort antal fönsterrutor. Då det normalt var han som sprängde minor inom området, fick han ta första smällen. Händelsen blev omtalad under många år framöver. Denna episod var en av dem, som gjorde att Kn Fröding döpte Henrik Warfvinge till Henrik den dristige, i "Konungariket Galtös historia".

När kriget bröt ut räddade Norge, om jag minns rätt, 11 handelsfartyg genom att sända dem till Göteborg. De kom att utgöra de s.k. kvarstadsfartygen. Plötsligt en dag fick vi order, att vi dagen därefter skulle ha full stridsberedskap från kl, något jag inte minns. Orsaken var att kvarstadsfartygen skulle försöka ta sig till England. På kvällen innan bad Kn Fröding mig gå ut till pjäserna och ta reda på stämningen hos vårt folk. Våra mannar hade för första gången fått order att sova i skyddsrummen intill pjäserna. Det kan noteras att hålet i berget inte var större, än att de britsar som skulle göras fick bli mycket kortare än en vanlig säng. En person av normallängd fick ligga med benen uppdragna för få rum. -BÄTTRE ÄN INGEN SÄNG ALLS. Det är roligt att kunna minnas en verkligt god stämning bland folket. Alla som jag pratade med hade den meningen att INGEN, varken tysk, engelsk eller från något annat land fick utan tillstånd komma innanför våra gränser. Dom skulle

förgöras. Det var en härlig stämning, alla egna bekymmer voro helt bortblåsta. Vårt folk är verkligheten fantastiskt.

